

RIJEČ UREDNIŠTVA

ŠUMARIJA – OSNOVNA ORGANIZACIJSKA JEDINICA ŠUMARSTVA

Hrvatsko šumarstvo ove godine obilježava 260 godina osnutka prvih šumarija. Opće je poznato da su to bile šumarije Oštarije, Krasno i Petrova gora. Do danas samo je Šumarija Krasno zadržala kontinuitet postojanja. Međutim, ni preostale dvije šumarije nisu nestale nego su samo promijenile mjesta sjedišta. Šumarija Oštarije spustila se na morsku obalu u Karlobag dok je šumarija Petrova gora izašla iz šume u mjesto Vojnić iako polovicom šumskog bogatstva Petrove gore gospodare i šumarije Gvozd i Topusko, pa se može reći da su i one sljednici jedne od prve tri šumarije. Prve šumarije nastale su u sklopu vojnog ustroja tadašnje Hrvatske vojne krajine, što je potrajalo sljedećih stotinjak godina. Te su šumarije prešle u civilni ustroj razvojačenjem Vojne krajine početkom sedamdesetih godina 19. stoljeća. U civilnom dijelu Hrvatske, šumarije su osnivali uglavnom veliki šumoposjednici, a manji broj i država, koja u tom dijelu nije imala veće šumske komplekse, te kasnije i neke općine za svoje šume.

Vrijedno se podsjetiti što šumarije kao osnovne organizacijske jedinice šumarstva znače. Pogledom na sačuvane šumarske karte iz 18. i 19. stoljeća može se primijetiti da su se za sjedišta šumarija birala mjesta u srcu šumskih kompleksa. Nakon izgradnje mreže željeznica to je postao bitan čimbenik za odabir sjedišta šumarija. Ustroj šumarija za državne šume stvoren je sedamdesetih godina 19. stoljeća na područje tadašnje Kraljevine Hrvatske i Slavonije bez područja Istre i Dalmacije. Sadržavao je 43 šumarije s prosječnom površinom od 15 000 ha. Početni ustroj dograđivao se formiranjem šumarija za šume imovnih općina koje su odvojene od državnih šuma. Tako je 1923. godine broj šumarija narastao na 79, s tim da su neka mjesta imala dvije šumarije – jednu za državne šume, a drugu za šume imovnih općina. Prosječna površina po šumariji smanjila se na 9 000 ha. Početkom 1942. godine, nakon ukidanja imovnih općina i vraćanja njihovih šuma u državno vlasništvo, broj šumarija povećao se na 102, s tim da je u šumsko područje uračunat i dio Dalmacije. Trend povećanja nastavio se nakon Drugoga svjetskog rata povećanjem površina državnih šuma te je 1952. godine u sklopu tadašnjih devet šumskih gospodarstava od Iloka do Dubrovnika broj šumarija bio 138. Maksimalan broj od 187 šumarija na području Hrvatske u današnjim granicama dosegnut je 1955. godine kada su šumarije funkcionirale kao ustanove sa samostalnim financiranjem bez postojanja šumskih gospodarstava. Ponovnim osnivanjem šumskih gospodarstava početkom šezdesetih godina 20. stoljeća broj šumarija se ustalio jer više nije bilo tako čestih reorganizacija kao

prethodnih 15 godina. Praksa je većinom pokazala da lutanja u promjenama nisu donosila bolje pa se vraćalo na stara rješenja. Formiranjem Hrvatskih šuma, jedinstvenog poduzeća za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj, broj šumarija 1991. godine bio je 167. Današnji broj je neznatno veći sa 169 postojećih šumarija i prosječnom površinom šumarije od 12 000 ha. Ne računajući 26 šumarija s područja Istre i Dalmacije, prosječna površina šumarije nešto je manja od 10 000 ha. U usporedbi s prosječnom veličinom šumarije 1873. godine to je manje za 5 000 ha. Uvjeti poslovanja i zadaci šumarije u proteklih stoljeće i pol neusporedivo su drukčiji. Na svojim počecima osnovna uloga šumarije bila je zaštititi šume od nelegalne i neracionalne sječe pa su većina osoblja bili čuvari šume. Kroz vrijeme uloga šumarije se mijenjala pa je rasla potreba za educiranim šumskim zaposlenicima koji mogu obavljati sve poslove u šumi. Šumarija je zato imala i ima značajnu socijalnu ulogu u svojoj sredini. U današnjim vremenima kada pratimo negativne demografske promjene u Hrvatskoj, smanjenje broja šumarija samo bi pomoglo negativnom trendu u ruralnim područjima. Zatvaranjem šumarija u manjim sredinama dodatno bi se umanjio motivacijski potencijal za život u takvim mjestima gdje nestaju pošte, škole pa i trgovine. Iako su prošla vremena kada su najcjenjenije osobe u selu bile učitelj, svećenik i šumar, ipak je uloga šumara u manjim sredinama još uvijek značajna. Danas su šumari rijetki građani Hrvatske koji svojim poslom pokrivaju sva područja države, kao i granična područja, što im daje dodatnu težinu u kontroli prostora, pogotovo uz izgradnju šumskih cesta i protupožarnih prosjeka. U teritorijalnoj organizaciji države šumarije imaju važnu ulogu za šumarski sektor pa bi, na primjer, ukidanje Šumarije Čakovec, jedine šumarije na području Međimurske županije, svelo šumarstvo u toj županiji na razinu revira koji nema snagu institucije i ne može predstavljati ni struku ni šumarstvo poput upravitelja šumarije.

Bez obzira na promjene država, društvenih uređenja, vrste vlasništva nad šumama i organiziranosti šumarstva, šumarije su bile i ostat će osnovne organizacije vezane za obavljanje operativnih poslova na terenu. Stabilnost njihovog postojanja jamči veću posvećenost osnovnoj ulozi šumarstva u potrajnom gospodarenju šumama.

Zbog svega toga čuvajmo šumarije. One su dokaz naše prisutnosti u svim dijelovima domovine.

Uredništvo